

можливості для навчання, працевлаштування та влаштування повноцінного нормального життя, про унебезпечення себе від потрапляння в ситуації, які можуть призвести до насилля та сексуальної експлуатації.

Список використаної літератури:

1. Головка В.В. Форум-театр як профілактичний засіб сексуальної експлуатації жінок та торгівлі людьми / В.В. Головка. – Харків. - Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, 2014. – С.46-57.

2. Профілактична робота в навчальних закладах з протидії торгівлі людьми. Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи. Представництво Міжнародної Організації з Міграції в Україні ВГО «Жіночий консорціум України»: Методичні рекомендації з використання навчальних матеріалів – Київ, 2007

3. Форум-театр: формула виходу з кризи: Навч.-метод. Посіб. для бажаючих створити форум-театр /Л.Гук, М.Григоріва, Д.Доусет, І.Захарченко та ін., Школа рівних можливостей. – К., 2007. – 68 с.

Науковий керівник: доктор філософських наук, доцент О. Г. Коломієць

ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТИВНИХ МЕТОДИК У РОБОТІ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА

Ю. Ю. Щербина

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Підготовка спеціалістів соціальної роботи до професійної діяльності – одна з головних умов подолання сучасних соціальних проблем держави. Навчання соціальних працівників має відбуватися на основі комплексного підходу з урахуванням науково-методологічних підходів, які лежать в основі педагогіки, соціології, правознавства, медицини, андрагогіки, акмеології та психології.

На думку Є. І. Холостової, необхідність досить високої психологічної компетенції обумовлюється сьогодні тим, що соціальний працівник повинен:

– постійно співпрацювати з професійними психологами, психотерапевтами та знаходити з ними порозуміння;

– розрізняти ті випадки, коли під «маскою» соціальної проблеми приховується проблема психологічна чи навіть психіатрична, і направляти клієнта до відповідного фахівця;

– вміти надавати клієнту первинну соціальну підтримку;

– постійно спілкуючись з людьми, обтяженими психологічними проблемами, повинен володіти принципами психологічно правильного спілкування з ними [2, 117].

Проте далеко не в усіх випадках є необхідність направляти клієнта до практичного психолога. У своїй діяльності соціальний працівник може самостійно користуватися певними психологічними прийомами - проєктивними методиками.

В. Б. Шапарь зазначає, що проєктивні методики являють собою специфічну, досить неоднорідну групу психодіагностичних прийомів клінічної орієнтації. Останнє означає не стільки спрямованість проєктивних методик на виявлення тих чи інших аномалій особистості, скільки здатність методик прогнозувати індивідуальний стиль поведінки, переживання і афективне реагування в значущих або конфліктних ситуаціях [3, 4].

Проєктивні методики засновані на виявленні різних проєкцій з наступною їх інтерпретацією. Поняття проєкції для позначення методу дослідження ввів Л. Франк.

Проективний метод характеризується створенням експериментальної ситуації, яка допускає множинність можливих інтерпретацій при сприйнятті її випробуваними. Найбільш суттєвою ознакою проективних методик є використання в них невизначених стимулів, які випробовуваний повинен сам доповнювати, інтерпретувати, розвивати. Так, випробуваним пропонується інтерпретувати зміст сюжетних картинок, завершувати незакінчені пропозиції, давати тлумачення невизначених обрисів і т. д. У цій групі методик відповіді на завдання не можуть бути правильними або неправильними, можливий широкий діапазон різноманітних рішень. При цьому передбачається, що характер відповідей обстежуваного визначається особливостями його особистості, які «проектуються» в його відповідях.

Мета проективних методик дещо замаскована, що зменшує можливість випробованого давати такі відповіді, які дозволяють зробити бажане про себе враження. За кожною такою інтерпретацією вимальовується унікальна система особистісних смислів та особливостей когнітивного стилю суб'єкта.

Серед проективних методик розрізняють такі: асоціативні (наприклад, Тест Роршаха, тест Хольцмана, в яких піддослідні створюють образи за стимулами - плям; тест завершення незакінчених пропозицій); інтерпретаційні (наприклад, тематичний аперцепційний текст, в якому потрібно витлумачити соціальну ситуацію, зображену на картині); експресивні (психодрама, тест малюнка людини, тест малюнка неіснуючої тварини) [1, 29-30].

Завдяки проективним методикам соціальний працівник може виявити темперамент клієнта, особливості характеру, рівень агресії, тривожності, конфліктності, адаптації, систему цінностей та пріоритетів, страхи, фобії, хвилюючі проблеми, уподобання і т. д..

Проективні методики, на відміну від тестів і опитувальників, виявляються незамінними під час роботи з маленькими дітьми, людьми, які мають мовні труднощі або страждають мовними дефектами. Невербальні засоби легко застосовуються по відношенню до цих категорій людей. Можна гарантовано отримати усні відповіді на образотворчі або інші невербальні стимули. Невипадково проективні методики часто використовують у процесі консультування, в якості ефективних засобів для «розтоплення льоду» впродовж перших контактів між соціальним працівником та клієнтом [4, 16].

Важливим є те, щоб соціальний працівник був не тільки компетентним, а й умів діагностувати свої особистісні проблеми для подальшого їх вирішення. Тому потрібно навчати студентів користуватися проективними методиками та допомагати їм інтерпретувати результати в дослідженні своєї особистості.

Отже, завдяки використанню проективних методик соціальні працівники набувають більшої психологічної компетенції, досвіду у дослідженні індивідуальних характеристик особистості, встановленні контактів з іншими людьми, виявленні власних проблем та страхів. Усі ці навички допомагають соціальним працівникам краще взаємодіяти з клієнтами та здійснювати свої професійні обов'язки.

Список використаної літератури:

1. Проективная психология. Антология. - М.: Психотерапия, 2010. – С. 29-30.
2. Теория социальной работы: учебник / Е. И. Холостова. — М. : Юристъ, 2001. — С. 117.
3. Шапарь В. Б. Практическая психология. Проективные методики / В. Б. Шапарь, О. В. Шапарь. – Ростов н/Д: Феникс, 2006. — С. 4.
4. Шляпникова И. А. Проективные методы психодиагностики: уч. пособ. / И. А. Шляпникова. – Челябинск: ЮурГУ, 2005. – С. 16.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор С. П. Архипова